

Wat betekent de visie voor de jeugdhulpspecialist¹

Dit is een eerste uitwerking van de visie op het jeugdstelsel, bedoeld als vertrekpunt voor de doorontwikkeling en de gesprekken daarover met de beoogde kernpartners in Amsterdam. Het is een vertaling van de visie naar de rol van kernpartners binnen het jeugdhulpstelsel. Vervolgens wordt beknopt geschetst wat de visie betekent voor de rol van de gemeente, het OKT, de gecertificeerde instellingen en andere partners.

1. Wat betekent de visie voor de kernpartners?

De zes leidende principes vormen de basis voor de specialistische jeugdhulp die de kernpartners bieden: Jeugdhulpspecialisten richten zich op de meest *kwetsbare gezinnen*. Hulpvragen die samen met het gezin zijn geformuleerd en vastgelegd in het perspectiefplan (OKT) of gezinsplan (GI) vormen daarbij de basis². Kernpartners richten hun specialistische kennis en interventies op het versterken van het functioneren van jeugdigen in hun dagelijks leven. Zij versterken met hun kennis en interventies de opvoedkracht van ouders, sociaal netwerk en sociale basis zodat ook jeugdigen met ernstige problemen en beperkingen maximaal kunnen deelnemen aan het gewone leven (*normaliseren en zo thuis mogelijk*). Denk bijvoorbeeld aan de voetbaltrainer die hulp krijgt bij het coachen van een jongen met ADHD of de scouting die zo ondersteund wordt dat een kind met een beperking mee kan op kamp.

De kernpartners organiseren zich *gebiedsgericht*. Hun professionals zijn gekoppeld aan een gebied, zijn bekend met de sterktes en zwaktes en kennen de aanwezige voorzieningen. Dit geldt in ieder geval voor alle ambulante hulp en pleegzorg en zoveel als reëel mogelijk voor hulpvormen met verblijf. Professionals hebben de ruimte om zelf beslissingen te nemen en maatwerk te leveren, inwoners en professionals ervaren laagdrempeligheid en eenvoud zonder overbodige administratieve last. De samenstelling van het specialistische team in de wijk sluit aan op de culturele diversiteit en is afhankelijk van de specifieke opgaven en veel voorkomende problematiek in dat gebied. Zij kunnen door het OKT bijvoorbeeld worden ingeschakeld voor een specialistische interventie voor een groep kinderen met grensoverschrijdend gedrag in een buurt of drugsgebruik van een groep jongeren op een school.

Jeugdhulpspecialisten werken gelijkwaardig samen met inwoners, professionals in de sociale basis, wijkteams, GI en de gemeente. Zij blijven *samen systematisch leren en ontwikkelen*.

De werkwijze voor het inschakelen van specialistische expertise en de inzet van passende specialistische jeugdhulp (de toegang) ontwikkelen de kernpartners gezamenlijk. Zij organiseren in ieder gebied een centraal punt waar OKT, huisartsen en GI terecht kunnen met hun aanvragen voor specialistische hulp. Kernpartners maken daar samen de afweging over een effectieve inzet van de beperkt beschikbare jeugdhulpmiddelen. Uitgangspunt is daarbij dat gezinnen, OKT en GI eenvoud, continuïteit en eenduidigheid ervaren. Drie elementen krijgen in de werkwijze expliciet een plek:

1. **Consultatie en advies ten behoeve van de Ouder- en Kindteams en Gecertificeerde Instelling**
Het OKT en de GI kunnen een jeugdhulpspecialist uit dezelfde wijk rechtstreeks, zonder beschikking, vragen om mee te denken over passende inzet van hulp. Waar nodig gaat de jeugdhulpspecialist mee naar gesprekken met een gezin, biedt ambulante hulp of doet aanvullend onderzoek om bij te dragen aan een goede inschatting van de noodzakelijke hulp. Huisartsen betrekken het Ouder- en Kindteam wanneer meer expertise op jeugd- en opvoedproblematiek nodig is.
2. **De juiste specialistische inzet op het juiste moment**

¹ Dit is een eerste uitwerking, alleen voor Amsterdam in verband met de start van de kernpartners per 2021.

² Rechtstreekse verwijzing door huisarts, jeugdarts, medisch specialist en in het gedwongen kader door rechters, Openbaar Ministerie, selectiefunctaris, inrichtingsarts of directeur justitiële jeugdinrichting is ook mogelijk. Dan wordt de werkwijze gevolgd zoals op de volgende pagina staat beschreven onder het kopje huisartsen en overige verwijzers.

Bij de afweging over de juiste inzet op het juiste moment (triage) ligt de verantwoordelijkheid bij de gezamenlijke kernpartners voor een effectieve inzet van de beschikbare jeugdhulpmiddelen. Samen met het gezin kijkt OKT of GI of inzet van specialistische jeugdhulp nodig is. De kernpartners geven vervolgens in onderlinge afstemming aan wie welke hulp kan bieden en wanneer. GI, Okt en ouders maken de uiteindelijke keuze voor een kernpartner. Kernpartners kunnen ervoor kiezen om een interventie versneld in te zetten of juist nog even uit te stellen.

3. *Geen kind tussen wal en schip*

Samen zijn de kernpartners verantwoordelijk voor het bieden van alle benodigde specialistische jeugdhulp (acceptatieplicht). Zij richten hun samenwerking zo in dat juist bij ingewikkelde casuïstiek kinderen en gezinnen tijdig de best passende jeugdhulp krijgen.

Huisartsen en overige verwijzers

Huisartsen werken nauw samen met het OKT. Op het moment dat sprake lijkt van complexe problematiek maakt het OKT een inschatting van onderliggende factoren op de verschillende leefdomeinen. Het OKT biedt zelf hulp en schakelt daar zo nodig andere partijen, zoals de jeugdhulpspecialist, bij in.

Wanneer een huisarts of andere verwijzer rechtstreeks naar een kernpartner verwijst dan vindt afstemming plaats met centrale punt van de kernpartners in het betreffende gebied. Er wordt onderzocht of er sprake is van mogelijke onderliggende factoren. Zijn er problemen op het gebied van bestaanszekerheden of bijvoorbeeld psychiatrische problematiek, verstandelijke beperking of verslaving bij ouders, dan schakelt de jeugdhulpspecialist het OKT of buurtteam in. Ook hier geldt: de juiste inzet op het juiste moment en voor de meest kwetsbare jeugdigen en gezinnen.

Specialistische jeugdhulp op het speciaal onderwijs maakt onderdeel uit van de opdracht van de kernpartners en wordt (vanaf augustus 2021) ingezet via de zorgteams van deze scholen.

2. De rol van de gemeente

De gemeente vervult in het jeugdstelsel twee rollen: die van opdrachtgever en die van partner.

Als opdrachtgever geeft zij een heldere opdracht met duidelijke kaders en bijpassende financiële randvoorwaarden. De gemeente maakt daarbij de keus om de beschikbare jeugdhulpmiddelen in te zetten voor de meest kwetsbare gezinnen.

De gemeente is transparant, geeft vertrouwen en ruimte om deze opdracht goed te kunnen vervullen. Zij vraagt van opdrachtnemers om, ieder voor zich én gezamenlijk, verantwoordelijkheid te nemen voor de hun verstrekte opdracht en daarover rekenschap af te leggen. De gemeente is terughoudend met het stellen van eisen die de administratieve last verhogen.

Als partner werkt de gemeente gelijkwaardig samen aan het realiseren van de opgave waar de stad voor staat. Zo draagt de gemeente vanuit haar rol actief bij door actoren binnen en buiten het jeugdstelsel opdracht te geven en/of aan te spreken op hun rol in het normaliseren en de versterking van de sociale basis (denk aan: organisaties in de sociale basis, huisartsen, onderwijs, werk en inkomen, Wmo en specialistische hulp voor volwassenen met psychiatrische problemen, verslaving of verstandelijke beperking).

Als opdrachtgever en als partner communiceert de gemeente transparant met alle kernpartners: de kernpartners zijn onderling gelijkwaardig en dragen ieder evenveel verantwoordelijkheid voor de doorontwikkeling van het stelsel. De gemeente blijft samen met opdrachtnemers en partners reflecteren, leren en ontwikkelen.

3. Ouder- en Kindteams en Buurtteams

OKT en Buurtteams vormen de spil in de wijk. De leidende principes vormen de basis in de samenwerking met jeugdhulpspecialist. OKT en Buurtteams hebben gedegen kennis van de wijk; kennen de sociale opgaven en de sociale basisvoorzieningen. Zij richten zich op het versterken van het gewone leven, zijn toegankelijk en benaderen ook actief de kwetsbaarste bewoners. OKT en Buurtteams kijken breed, schakelen in wie nodig is, doen wat nodig is, opdat jeugdige, gezin en directe omgeving weer (zelfstandig) verder kunnen met opgroeien, opvoeden, talenten ontwikkelen en meedoen in de samenleving.

In een grote groep gezinnen wordt onmacht en opvoedstress veroorzaakt door overbelasting van ouders met bijvoorbeeld geldzorgen, psychiatrische problemen of verstandelijke beperking. In die situaties wordt passende volwassenzorg ingeschakeld en worden er partijen bij gehaald die zich richten op de bestaanszekerheidsproblematiek (wonen, werk, inkomen, schulden).

Jeugdhulpspecialisten kunnen worden gevraagd om mee te denken over passende inzet van hulp. Waar nodig gaat de jeugdhulpspecialist mee naar gesprekken met een gezin, biedt ambulante hulp of doet aanvullend onderzoek om een bijdrage te leveren aan een goede inschatting van de noodzakelijke hulp te kunnen maken. Op het moment dat meer specialistische inzet nodig is, wordt samen met de jeugdige en ouders een integraal (perspectief)plan opgesteld, waarin breed wordt gekeken naar de hulpvraag. Door de nauwe samenwerking tussen professionals in de wijk (OKT, buurtteams en jeugdspecialisten) verloopt het besluit tot de inzet van een individuele jeugdvoorziening soepel. Wanneer ernstige zorg is om de ontwikkeling van een jeugdige en het lukt niet om de ouders te bewegen daarbij passende hulp te aanvaarden dan vraagt het OKT er een veiligheidsspecialist bij om met hen en het gezin samen te werken. Is dat niet voldoende om te komen tot een veilige opvoedingssituatie, dan kan de rechter worden gevraagd een Ondertoezichtstelling uit te spreken.

Het OKT en de Buurtteams werken in partnerschap samen met inwoners, onderwijs, professionals in de wijk en de gemeente en dragen zorg voor minimale administratieve belasting van inwoners en professionals. Samen met hen blijven zij reflecteren, leren en ontwikkelen.

4. Gecertificeerde instellingen (Blijvend Veilig)

Jeugdbeschermers en wijkteams (OKT en Buurtteams) trekken steeds meer samen op in de wijk bij het oplossen van problemen in de leefwereld van jeugdigen en ouders. Zij werken praktisch samen in en met gezinnen vanuit de verschillende rollen en zijn daar transparant in naar de gezinnen. De expertise op veiligheid van de GI, hun methodiek voor veiligheidsafspraken en ondersteunende gesprekstechnieken kan op deze manier vroegtijdig benut worden bij gezinnen waarin het onveilig is door verwaarlozing of geweld. De jeugdbeschermers in de wijk sluit aan bij de wijkteammedewerker, kan meegaan op huisbezoek, advies geven over gespreksvoering en zelf, of gezamenlijk, een slecht nieuws of consequentiegesprek voeren. Bij het zoeken naar oplossingen voor onderliggende problemen en patronen wordt ook samengewerkt met mensen die een rol spelen in het dagelijkse leven van gezinnen (kinderopvang, school, sport, buurthuis, buurvrouw). Tevens wordt aangesloten bij de culturele diversiteit in de wijk en gebruik gemaakt van organisaties die in de buurt actief zijn. Is ook specialistische (jeugd)hulp nodig, dan wordt die toegevoegd. In veel van de gezinnen waar de GI's bij betrokken zijn is er sprake van volwassenproblematiek. De GI's werken daarom nauw samen met de buurtteams, volwassenzorg (Wmo, GGZ, LVB, verslavingszorg) en partijen die zich richten op de bestaanszekerheidsproblematiek (wonen, werk, inkomen, schulden).

5. Partners rondom het jeugdstelsel

Ook van belangrijke partners rondom het jeugdstelsel wordt gevraagd om de sociale basis te versterken, maatwerk te leveren en in partnerschap samen te werken. Gezamenlijk, en ieder vanuit de eigen rol, investeren gemeente, OKT, jeugdhulpspecialisten en gecertificeerde instellingen

daarom in de relaties met de sociale basis, jeugdwerkers, buurtteams, huisartsen, scholen, volwassen GGZ en LVB zorg, verslavingszorg en aanvullende (WMO) ondersteuning van volwassenen.